

JAK BYĆ PARTNEREM W GMINIE

OPRACOWANIE:
Anna Poraj, Grzegorz Catek

Materiały powstał w trakcie realizacji projektu
Instytutu Inicjatyw Pozarządowych
„Gmina – tu wszystko się zaczyna” w roku 2008

Projekt został zrealizowany przy wsparciu udzielonym przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz budżetu Rzeczypospolitej Polskiej w ramach Funduszu dla Organizacji Pozarządowych.

DLACZEGO O PARTNERSTWIE?

Zasada partnerstwa jest jednym z fundamentów polityki regionalnej Unii Europejskiej.

Podstawą efektywnego funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego w gminie jest partnerstwo między administracją publiczną a organizacjami pozarządowymi.

III sektor – to pasja, ludzie, oddanie sprawie, specjaliści. Administracja publiczna – to prawo, pieniądze, kompetencje.

Współpraca obu tych stron ma miejsce w każdej niemal gminie. Podczas tworzenia programu współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi obowiązuje za-

sada partnerstwa, jest ona również ważnym czynnikiem w momencie ubiegania się o dotacje. A mimo to często współpraca pomiędzy I a III sektorem partnerstwa wcale nie przypomina.

Przekonani głęboko o tym, że tylko partnerstwo buduje zdrowe i skuteczne relacje w gminie, daje podstawy do prowadzenia dialogu i działań, ułatwia wdrażanie reform i rozwiązywania problemów lokalnych, zachęcamy do przeanalizowania razem z nami tajników partnerstwa.

Czas na prawdziwe partnerstwo lokalne!

CO TO JEST PARTNERSTWO?

Partnerstwo (z łac. *partitio*) – podział, współuczestniczenie w czymś, bycie partnerem (Słownik Wyrazów Obcych PWN)

Partnerstwo – równe traktowanie siebie nawzajem (Słownik Języka Polskiego PWN)

Partnerstwo – współczesny model relacji między partnerami obejmujący: współdziałanie i współpracę, równość praw i obowiązków, szanowanie autonomii i inności, tolerancję (Słownik Encyklopedyczny „Miłość i Seks” Lwa Starowicza).

Partnerstwo – kumulacja środków, zasobów, wysiłków, wiedzy i umiejętności wszystkich zaangażowanych partnerów (Europejski Fundusz Społeczny).

Partnerstwo jest takim oddziaływaniem stron na siebie, kiedy w najpełniejszy sposób wykorzystywane są ich zasoby, możliwości, pomysły, pasje, poglądy, sposoby działania i rozwiązywania problemów dla realizacji wspólnego celu.

Dzięki partnerstwu założony cel może być osiągnięty w najkrótszym czasie, przy najmniejszym nakładzie środków, przy jak najszerszym zaangażowaniu społeczności lokalnej.

NAJWAŻNIEJSZE WYZNACZNIKI PARTNERSTWA

- wspólny, zdefiniowany cel
- podział zadań, odpowiedzialności, praw
- wzajemne korzyści
- jak najpełniejsze uzupełnianie się, wykorzystanie umiejętności, zasobów, pomysłów obu stron (wszystkich stron)
- akceptowane przez wszystkich normy, zasady, wzajemna uczciwość
- zaangażowanie obu (wszystkich) stron
- dialog, wspólne decydowanie, równość

WSPÓLNY, ZDEFINIOWANY CEL

Podstawą partnerstwa jest wspólny, tak samo rozumiany cel. Powinno nim być poprawienie sytuacji społeczności lokalnej w jakimś konkretnym zakresie. Gmina te cele, które uważa za szczególnie ważne ujmuje w strategii rozwoju gminy, w postaci priorytetów w programach współpracy z NGO, w rozpisywanych konkursach grantowych.

Z kolei każda organizacja pozarządowa swoją misję działania, swój cel ma wpisane w statucie.

Właściwie trudno sobie wyobrazić organizację pozarządową, której żaden z celów działania nie jest zbieżny z lokalnymi, gminnymi celami i potrzebami. Trzeba więc tylko odnaleźć ten wspólny dla gminy i twojej organizacji cel, zadbać o to, aby urząd gminy postrzegał was jako poważnych i kompetentnych partnerów, a problem przez was zgłaszany jako ważny dla społeczności lokalnej.

Karta ćwiczeń 1

CELE STRATEGICZNE MOJEJ GMINY	CELE DZIAŁANIA MOJEJ ORGANIZACJI
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10

Co jest naszym wspólnym celem?
W jakim zakresie możemy przede wszystkim współpracować jako partnerzy?

Jeżeli udało się bez problemu odnaleźć wspólny, ważny społecznie problem, który razem z gminą możecie i umiecie rozwiązać – doskonale!

Jeżeli nie udało się tego zrobić, trzeba się zastanowić nad przyczyną takiej sytuacji:

- Czy cele określone w strategii gminy i innych dokumentach nie są takie, jakie powinny być?
- Czy uczestniczyliście jako organizacja aktywnie w ich wytyczaniu?
- Czy zgłaszaliście swoje propozycje do strategii rozwoju czy programu współpracy urzędu gminy z organizacjami pozarządowymi?
- A może twoja organizacja za bardzo jest skupiona na realizacji jedynie jakiejś wybranej pasji swoich członków a nie na pożytecznym publicznym działaniu (np. klub paintballowy)?

Bardzo ważne jest, aby organizacja pozarządowa odnajdywała miejsce dla swojego działania nawet w takich zadaniach własnych gminy, które na pierwszy rzut oka nie są związane z głównym celem waszego działania. Na przykład koło gospodyń wiejskich często angażuje się w zadania związane z przedsięwzięciami sportowymi przez przygotowanie poczęstunku dla uczestników, zorganizowanie konkursu na zdrowe czy dietetyczne potrawy. Związek Harcerstwa Polskiego pomaga w przeprowadzaniu akcji charytatywnych na różne cele czy organizacji festynów, pokazów, koncertów, koło pszczelarskie funduje nagrody (słoje z miodem) na konkurs malarski itd.

Każde przedsięwzięcie gminy realizowane przy aktywnym udziale wielu organizacji, wykorzystujące ich różne zasoby, kompetencje, doświadczenia jest cenne i warto się w nie włączać!

Karta ćwiczeń 2

CO NASZA ORGANIZACJA MOŻE ZROBIĆ W TEJ WAŻNEJ, STRATEGICZNEJ KWESTII?

- Pomocna dłoń (działania zapobiegające wykluczeniu społecznemu oraz patologiom społecznym)
- Bezpieczna gmina (poprawa bezpieczeństwa w gminie)
- Miasto, które pamięta... („rewitalizacja” zabytkowych obiektów i terenów gminy)
- Zielono mi (wykorzystanie walorów naturalnych terenów zielonych gminy i okolic)

JAK NAJPEŁNIEJSZE UZUPEŁNIANIE SIĘ

Jednym z podstawowych wyznaczników partnerstwa jest wzajemne uzupełnianie się, wnoszenie w partnerstwo czegoś cennego i przydatnego.

Każda organizacja, nawet nieliczna czy młoda, wnosi w partnerstwo coś, co jest ważne i potrzebne w realizacji projektu. W przypadku trzeciego sektora najważniejszym czynnikiem są zawsze ludzie – ich potencjał, doświadczenie, umiejętności, pasje. W przypadku niektórych projektów cenna jest już sama liczba aktywnych członków jakiejś organizacji (np. kiedy gmina potrzebuje pomocy organizacyjnej w przeprowadzeniu festynu czy zbiórki pieniężnej), w innej sytuacji należy podkreślać zwłaszcza umiejętności i kompetencje konkretnych osób (np. w projekcie, który ma na celu likwidację barier architektonicznych i mentalnych, ważne

jest doświadczenie członków Polskiego Związku Głuchych, Polskiego Związku Niewidomych, stowarzyszenia osób niepełnosprawnych).

Ważnym zasobem wielu organizacji jest również ich wieloletnie doświadczenie – a więc coś, co jest nie do przecenienia.

Niektóre stowarzyszenia dysponują dobrą bazą lokalową czy sprzętem, czasem niezwykle pożądanym we współpracy z urzędem gminy (np. namioty, sprzęt sportowy, obrusy, naczynia, sprzęt rehabilitacyjny).

Warto poświęcić trochę czasu i rzetelnie uzupełnić kolejną kartę ćwiczeń, aby przekonać się, jak wiele możecie wnieść w partnerstwo.

Karta ćwiczeń 3

KARTA OCENY ATUTÓW, MOCNYCH STRON SWOJEJ ORGANIZACJI	
•• Ludzie (liczba, kompetencje, doświadczenia)	•• Baza, lokal
•• Sprzęt	•• Doświadczenia, dorobek
•• Jesteśmy specjalistami od... •• Nasza wyjątkowość polega na...	•• Inne atuty – jakie?

PODZIAŁ ZADAŃ, ODPOWIEDZIALNOŚCI, PRAW, KORZYŚCI

Termin „partnerstwo” pochodzi od łacińskiego *partito*, co oznacza podział.

Zdecydowanie zbyt często we współpracy między trzecim sektorem i gminą dochodzi jedynie do podziału zadań, odpowiedzialności. Tymczasem pamiętać należy, że w prawdziwym partnerstwie dochodzi również do podziału uprawnień oraz korzyści! I niekoniecznie zawsze muszą to być dla organizacji pozarządowej korzyści materialne, finansowe.

Cenną korzyścią dla organizacji współpracującej z urzędem gminy podczas realizacji projektu może być bezpłatna pomoc specjalisty zatrudnionego w urzędzie – prawnika, specjalisty od promocji, dziennikarza lokalnej gazety, udostępnienie sali konferencyjnej urzędu albo możliwość skorzystania z innych zasobów urzędu gminy.

Karta ćwiczeń 5

Przejrzyj obowiązujący obecnie program współpracy twojej gminy z organizacjami pozarządowymi.
Czy można w nim znaleźć:

- Podział zadań i obowiązków?
- Podział przysługujących stronom praw?
- Podział przysługujących stronom korzyści?

AKCEPTOWANE PRZEZ WSZYSTKICH NORMY I ZASADY, UCZCIWOŚĆ

Każde partnerstwo, to w życiu, sporcie, biznesie i to w życiu społecznym musi opierać się na akceptowanych przez wszystkie strony zasadach, normach. Bez uczciwego traktowania drugiej strony trudno mówić nie tylko o partnerstwie, ale o jakiegokolwiek współpracy.

Organizacje pozarządowe muszą mieć pełen dostęp do informacji, wiedzieć, w jakich obszarach oczekiwana jest ich pomoc, w jakich terminach odbywają się kon-

kursy, spotkania, konsultacje, jaka jest wysokość środków finansowych przeznaczonych do rozdysponowania w konkursach, jakie organizacje otrzymały dofinansowanie i na co je przeznaczyły itd.

Z kolei urzędnicy mają prawo oczekiwać od organizacji pozarządowych terminowości, rzetelności rozliczeń, wydatkowania środków zgodnie z ich przeznaczeniem, gospodarności i oszczędności, informowania urzędu postępach w realizacji projektu itd.

ZAANGAŻOWANIE OBU (WSZYSTKICH) STRON

Trudno mówić o partnerstwie w sytuacji, kiedy ciągle jedna strona jest mocno zaangażowana, proponuje, wykazuje chęć współpracy, a z drugiej strony napotyka brak zainteresowania czy niechęć...

Czasami to organizacje pozarządowe chcą zrobić coś konkretnego, rozwiązać jakiś lokalny problem, przejąć wręcz jakieś zadanie własne gminy i je zrealizować, napotykają jednak na brak odzewu i zainteresowania gminy.

Bywa jednak odwrotnie – to urzędnik (najczęściej pełnomocnik prezydenta czy burmistrza ds. organizacji pozarządowych) zaprasza na spotkania, prosi o udział w konsultacjach i rozczarowany spotyka się w pustej sali z tymi co zawsze nielicznymi dyskutantami.

Autentyczne zaangażowanie, wymaga czasu, uwagi, poważnego traktowania obu stron, szerszego niż przez własne interesy patrzenia na problemy i cele strategiczne gminy.

Karta ćwiczeń 6

Zastanów się, czy Twoja organizacja aktywnie współpracuje z urzędem gminy:

- Czy bierzecie udział w spotkaniach organizacji pozarządowych organizowanych przez urząd?
- Czy bierzecie udział w szkoleniach proponowanych organizacjom pozarządowym przez urząd?
- Czy analizujecie dokumenty przesyłane do konsultacji?
- Czy bierzecie udział w opracowywaniu programu współpracy urzędu gminy z organizacjami pozarządowymi?

DIALOG, WSPÓLNE DECYDOWANIE, RÓWNOŚĆ

Już pytania w karcie ćwiczeń 6 wskazują na ważny wyznacznik partnerstwa, jakim jest dialog i możliwość wspólnego decydowania. Aby jednak ten warunek partnerstwa mógł być zachowany potrzebna jest dobra wola obu stron!

Władze gminy powinny stwarzać organizacjom możliwość wypowiedzania się na ważne lokalnie tematy, współtworzenia najważniejszych programów, strategii gminy i – co najważniejsze – poważnie traktować wyniki takich konsultacji.

Organizacje powinny aktywnie włączać się w życie gminy, interesować się jej życiem i problemami, uczestniczyć w spotkaniach.

Niestety, bardzo często niechęć organizacji pozarządowej do włączania się w życie gminy może wynikać ze wcześniejszych doświadczeń, kiedy to z dyskusji czy konsultacji nic nie wynikało, nic się nie zmieniło na lepsze, stracono tylko cenny czas.

Urzędnicy także niejednokrotnie podkreślają, że niechętnie organizują konsultacje dla organizacji pozarządowych, bo i tak nikt na nie przychodzi, jedynie nieliczni, którzy z kolei chcą zadbać o swoje partykularne interesy, a nie o dobro wspólne.

Trudno budować partnerstwo z takim nastawieniem do dialogu! Trzeba więc nad zmianą nastawienia popracować!!!

DLACZEGO WARTO DZIAŁAĆ NA ZASADZIE PARTNERSTWA

Partnerstwo między organizacjami pozarządowymi a gminą ma bardzo wiele atutów. Oto najważniejsze z nich:

- optymalne wykorzystanie zasobów organizacji i gminy
- wzrost aktywności obywatelskiej i zaufania społecznego
- budowa sieci społecznych
- wzrost motywacji i zaangażowania w instytucjach lokalnych i organizacjach społecznych
- wzmacnianie postaw przedsiębiorczych i przedsiębiorczości
- wzmacnianie współodpowiedzialności mieszkańców za gminę
- otwartość na nowe idee oraz chęć i potrzeba uruchamiania nowych działań lokalnych
- trafniejsze definiowanie potrzeb, problemów dotyczących gminy i wyzwań przed nią stojących
- lokalne wzmacnianie długofalowych tendencji modernizacyjnych
- włączenie liderów lokalnych do rozwiązywania problemów i aktywizacji lokalnych społeczności
- zwiększenie efektywności funkcjonowania struktury władzy samorządowej oraz wzrost umiejętności i kompetencji pracowników instytucji lokalnych.

PODSUMOWANIE

Nawet przekonany do działań partnerskich zdarza się czasem zapomnieć, na czym taki partnerstwo powinno polegać...

Sami ustawiamy swoją organizację w roli petenta proszącego o wsparcie, a nie partnera proponującego gminie pomoc w realizacji jej zadań.

Często w urzędniku nie dostrzegamy partnera, a jedynie kogoś, od kogo można wymagać, bo „mu się za to płaci”.

Czasem doprecyzowujemy dokładnie każde zadanie, każdy obowiązek drugiej strony, a o swoich jakoś zapominamy.

Jeszcze kiedy indziej podejmujemy się zadania, którego cel tylko pozornie realizujemy.

Oczekujemy, jako organizacja pozarządowa, zrozumienia od urzędników, przymknięcia oka na nieterminowość, nierzetelność, nieodpowiedzialność. To nie jest partnerstwo. Czas to zmienić!!!

Karta ćwiczeń 7

Przeczytaj uważnie poniższe historyjki. Zastanów się, czy opisane w nich relacje są partnerskie, a jeżeli nie- jakiego wyznacznika partnerstwa tu brakuje. Prawidłowe odpowiedzi znajdziesz na końcu ćwiczenia.

1.

Jednym z najważniejszych celów strategicznych gminy X jest zatrzymanie młodych ludzi w gminie, zapobieganie ich migracji do wielkich miast. W związku z tym powstał w gminie wielokierunkowy program wspierania młodych mieszkańców gminy, ich aktywizowania społecznego, integracji, budowania poczucia tożsamości lokalnej.

Niestety, w gminie często dochodzi na tym tle do nieporozumień. Na przykład Związek Emerytów i Rencistów nie otrzymuje żadnego wsparcia finansowego z gminy i z tego powodu uważa, że jest dyskryminowany...

- Czy to jest partnerstwo?
- Czy czegoś (czego?) brakuje?

2.

Jednym z najważniejszych celów strategicznych gminy X jest zatrzymanie młodych ludzi w gminie, zapobieganie ich migracji do wielkich miast. W związku z tym powstał w gminie wielokierunkowy program wspierania młodych mieszkańców gminy, ich aktywizowania społecznego, integracji, budowania poczucia tożsamości lokalnej.

Niestety, w gminie często dochodzi na tym tle do nieporozumień – wędkarze i gołębiarze uważają, że należy im się wsparcie, ponieważ zrzeszają trochę młodych ludzi w swoich szeregach.

- Czy to jest partnerstwo?
- Czy czegoś (czego?) brakuje?

3.

Gmina Y ma być gospodarzem wojewódzkich Dożynek 2008. Zaprosiła do współpracy organizacje pozarządowe z terenu całej gminy.

Koła gospodyń wiejskich przygotowały stoiska z własnymi wypiekami i rękodziełem. Koło pszczelarzy ufundowało 5 litrów miodu na nagrodę w loterii.

Burmistrz miał nadzieję, że OSP podczas dożynek zapewni służbę porządkową i medyczną. Dopiero podczas dożynek okazało się, że OSP ma inne plany i nie zabezpiecza imprezy, tylko organizuje pokaz gaszenia pożaru i ratownictwa medycznego.

- Czy to jest partnerstwo?

- Czy czegoś (czego?) brakuje?

4.

Gmina Y ma być gospodarzem wojewódzkich Dożynek 2008. Zaprosiła do współpracy organizacje pozarządowe z terenu całej gminy. Koła gospodyń wiejskich chętnie przygotowały stoiska z własnymi wypiekami i rękodziełem, koło pszczelarzy ufundowało 5 litrów miodu na nagrodę w loterii, OSP zapewniło służbę porządkową i medyczną.

Wszystkie te działania organizacje przeprowadziły bez jakiegokolwiek wsparcia (finansowego i niefinansowego) ze strony gminy.

Dopiero potem, po dożynkach okazało się, że mogły liczyć na pomoc urzędu w użyczeniu i przetransportowaniu sprzętu potrzebnego do zorganizowania stoisk, przygotowaniu profesjonalnej informacji promocyjnej o danej organizacji do okolicznościowego wydawnictwa i sfinansowaniu wody do picia w dużych ilościach do punktu medycznego.

- Czy to jest partnerstwo?

- Czy czegoś (czego?) brakuje?

5.

Urząd gminy Z za każdym razem, gdy decydują się sprawy ważne dla gminy, zaprasza do konsultacji organizacje pozarządowe.

Niestety, nikt z organizacji pozarządowych nie zechciał zaangażować się w pracę. Nikt nie zgłosił swoich uwag do programu rozwiązywania problemów społecznych czy programu rozwoju gminy Z. Żadna organizacja nie wniosła niczego do strategii edukacji czy strategii zdrowia.

Przedstawiciele organizacji pytani o ten brak reakcji odpowiadają, że mają swoją robotę i nie mają czasu wyręczać urzędników w ich zadaniach

- Czy to jest partnerstwo?
- Czy czegoś (czego?) brakuje?

6.

Gmina Z za każdym razem, gdy decydują sprawy ważne dla gminy, zaprasza do konsultacji organizacje pozarządowe.

Niestety, nikt z organizacji pozarządowych nie przychodzi na spotkania konsultacyjne programu rozwiązywania problemów społecznych, programu rozwoju gminy Z, strategii edukacji czy strategii zdrowia.

Przedstawiciele organizacji pytani o ten brak reakcji odpowiadają, że zaproszenia, informacje, dokumenty do konsultacji przychodzą zawsze w ostatniej chwili. Poza tym wszelkie spotkania konsultacyjne są organizowane w godzinach pracy urzędu – aby urzędnikom było na rękę.

- Czy to jest partnerstwo?
- Czy czegoś (czego?) brakuje?

7.

Gmina Y już po raz trzeci ma być gospodarzem wojewódzkich Dożynek 2008. Zaprosiła do współpracy organizacje pozarządowe z terenu całej gminy. Niestety odzew był niewielki.

Koło Pszczelarzy ufundowało 5 litrów miodu na nagrodę w loterii. Za to OSP i koła gospodyń wiejskich stwierdziły, że po doświadczeniach ostatnich lat to ich nie interesuje – nie widzą we współpracy z urzędem gminy żadnej korzyści, nie będą tanią siłą roboczą!

- Czy to jest partnerstwo?
- Czy czegoś (czego?) brakuje?

8.

Klub Sportowy „Start” doskonale sobie radzi. Ma osiągnięcia na szczeblu ogólnopolskim, rozbudowuje zaplecze sportowe, ma coraz więcej zawodników.

Niestety, gmina przestała wspierać finansowo działalność klubu, ponieważ nie widzi w tym żadnej korzyści dla gminy – zawodnicy są w większości spoza terenu gminy, raczej z powiatu, klub nie uczestniczy w żadnych ważnych dla gminy projektach, nie promuje gminy, bo na swoich strojach sportowych i materiałach

reklamowych znajduje się logo i nazwa sponsora, a nie herb gminy.

- Czy to jest partnerstwo?
- Czy czegoś (czego?) brakuje?

9.

Gmina W ogłosiła konkursy dotacyjne dla organizacji pozarządowych.

Teoretycznie wszystkie organizacje są zaproszone do składania ofert. Niestety, w światku organizacji pozarządowych z terenu gminy mówi się coraz głośniejsze, że wszystkie konkursy rozpisane są tak, aby wygrała jedna i ta sama, ulubiona organizacja burmistrza...

- Czy to jest partnerstwo?
- Czy czegoś (czego?) brakuje?

10.

Gmina Y ma być gospodarzem wojewódzkich Dożynek 2008. Zaprosiła do współpracy organizacje pozarządowe z terenu całej gminy.

OSP sama zaproponowała, że zorganizuje pokaz gaszenia pożaru i ratownictwa medycznego, koła gospodyń wiejskich przygotowały stoiska z własnymi

wypiekami i rękodziełem. Awantura rozpoczęła się już po udanych dożynkach, kiedy okazało się, że za środki pozoracji na pokaz OSP zapłacił urząd gminy, a gospodynie musiały wypieki przygotować z własnych środków!

- Czy to jest partnerstwo?
- Czy czegoś (czego?) brakuje?

PRAWDIŁOWE ODPOWIEDZI:

- 1 – brak wspólnego celu, brak zrozumienia celu
- 2 – brak wspólnego celu, brak zrozumienia celu
- 3 – brak podziału obowiązków, dookreślenia szczegółów
- 4 – brak podziału obowiązków, dookreślenia szczegółów
- 5 – brak dialogu, współdecydowania
- 6 – brak dialogu, współdecydowania
- 7 – brak zysków, korzyści obu stron
- 8 – brak zysków, korzyści obu stron
- 9 – brak jawności informacji, uczciwości
- 10 – brak poczucia sprawiedliwości.

CO WARTO WIEDZIEĆ O PROGRAMACH WSPÓŁPRACY

1)

Konieczność uchwalania programów współpracy wynika z art. 5 ust. 3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 24.04.2003, w którym czytamy: „Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego uchwała roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi (...)”.

2)

Program współpracy ma charakter obligatoryjny – jednostka samorządu terytorialnego ma **ustawowy obowiązek** jego uchwalenia.

3)

Uchwalanie programów współpracy dotyczy **wszystkich** szczebli samorządu terytorialnego. To znaczy, że

programy współpracy uchwalają: rady gmin, rady powiatów oraz sejmiki województw.

4)

Program współpracy ma charakter roczny, ale powinien być tworzony z perspektywą **współpracy wieloletniej**. Dobrym rozwiązaniem jest tworzenie programu 3–4-letniego, ponieważ to pozwala lepiej zaplanować rozwój współpracy między samorządem i NGOs, dając tym ostatnim możliwość lepszego planowania swojego rozwoju.

Należy jednak pamiętać, że uchwalenie programu wieloletniego (np. na cztery lata, czyli całą kadencję) nie zwalnia gminy z obowiązku uchwalania programu corocznie – w każdym roku w okresie obowiązywania programu wieloletniego.

5)

Program współpracy w gminie dotyczy wszystkich organizacji pozarządowych działających na jej terenie, a nie tylko organizacji pożytku publicznego.

Należy pamiętać, że czym innym jest posiadanie statutu organizacji pożytku publicznego, a czym innym działanie w sferze pożytku publicznego. W tej sferze działają zarówno organizacje pożytku publicznego, jak również inne organizacje pozarządowe, które nie posiadają statutu opp, a nawet w przyszłości nie zamierzają go uzyskać.

Sfera pożytku publicznego jest zdefiniowana w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie i obejmuje między innymi obszary:

- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;
- zapewnienia zorganizowanej opieki byłym żołnierzom zawodowym, którzy uzyskali uprawnienie do emerytury wojskowej lub wojskowej renty inwalidzkiej, inwalidom wojennym i wojskowym oraz kombatanom;
- działalności charytatywnej;

- podtrzymywania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- działalności na rzecz mniejszości narodowych;
- ochrony i promocji zdrowia;
- działania na rzecz osób niepełnosprawnych;
- promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;
- upowszechniania i ochrony praw kobiet oraz działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;
- działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;
- działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
- nauki, edukacji, oświaty i wychowania;
- krajoznawstwa oraz wypoczynku dzieci i młodzieży;
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji;
- upowszechniania kultury fizycznej i sportu;
- ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego;
- porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania patologiom społecznym;

- upowszechniania wiedzy i umiejętności na rzecz obronności państwa;
  - upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich;
  - działań wspomagających rozwój demokracji;
  - ratownictwa i ochrony ludności;
  - pomocy ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;
  - upowszechniania i ochrony praw konsumentów;
  - działań na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;
  - promocji i organizacji wolontariatu;
  - działalności wspomagającej technicznie, szkoleniowo, informacyjnie lub finansowo organizacje pozarządowe.
- program powstaje w zaciszu gabinetów w urzędzie gminy,
  - nie odbywają się żadne konsultacje projektu programu z organizacjami pozarządowymi,
  - konsultacje są pozorne, np. projekt pojawia się na niedostępnej albo głęboko ukrytej stronie internetowej, czas na zgłaszanie uwag jest bardzo ograniczony (np. dwa dni)
  - konsultacje z organizacjami są prowadzone pozornie – żadne ze wspólnych ustaleń nie znajdują potem odzwierciedlenia w przyjmowanym programie współpracy,
  - konsultacje są ograniczone do wąskiego kręgu znanych organizacji.
- Wszystkie powyższe przykłady są, niestety, wzięte z życia...

6)
 Program współpracy powinien być efektem realnej współpracy jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych działających na jej obszarze. Nie są więc zgodne z duchem, ideą tworzenia programów współpracy sytuacje, gdy:

7)
 Program współpracy dotyczyć powinien różnorodnych form współpracy, a nie jedynie zlecenia zadań. Najczęściej współpraca jest sprowadzana jedynie do kwestii finansowych – najczęściej, trzeba uczciwie przyznać, przez same organizacje pozarządowe, które,

myśląc wyłącznie o pieniądzach, jakie można pozyskać z gminy, same ustawiają się w pozycji petenta, a nie partnera.

Tymczasem istnieje wiele innych form współpracy, na przykład:

- wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności, dla ich lepszego zharmonizowania;
- wykorzystywanie (wzajemnie) istniejących kanałów przekazu informacji (internet, ludzie, media);
- konsultowanie z organizacjami pozarządowymi projektów uchwał rady gminy i zarządu gminy w dziedzinach związanych z merytoryczną działalnością organizacji (np. w kwestiach niepełnosprawnych, czasu wolnego dzieci, osób starszych, ekologii);
- tworzenie wspólnych zespołów konsultacyjnych (o charakterze doradczym);
- pomoc organizacjom przez udostępnienie zasobów urzędu (np. skierowanie do pomocy pracowników-fachowców, udostępnienie sal urzędu);
- pomoc dla organizacji w poszukiwaniu pozagminnych źródeł finansowania ich, pomoc w tworzeniu projektów i ich współfinansowanie;

- pomoc organizacjom w rozwiązaniu problemów lokalowych (np. umożliwienie skorzystania z preferencyjnych zasad najmu lub stworzenie centrów dla NGOs, w których znajdują się pomieszczenia do korzystania, szczególnie przez małe organizacje).

8)

Realizacja programu współpracy powinna się opierać na zasadach:

- pomocniczości
- suwerenności stron
- partnerstwa
- efektywności
- uczciwej konkurencji
- jawności.

Specjaliści Instytutu Inicjatyw Pozarządowych
z chęcią odpowiedzą na wszelkie pytania i wątpliwości
związane zarówno z tymi materiałami i projektem „Gmina – tu wszystko się zaczyna”,
jak i wszelkie inne – dotyczące kwestii współpracy NGOs i władz samorządowych.
Postaramy się szybko i fachowo pomóc.

Instytut Inicjatyw Pozarządowych
www.ngos.pl, instytut@ngos.pl

Zachęcamy organizacje do składania wniosków o dofinansowanie własnych projektów
do Funduszu dla Organizacji Pozarządowych
www.funduszngo.pl

